

UOT 745/749

ASIYƏ ASLAN ÖZŞƏN*

XIX ƏSR MUĞLA-YERKƏSİYİN MİLLİ GEYİMLƏRİ

Məqalədə XIX əsrdə Muğlada istifadə olunan milli geyimləri araşdırılır. Xüsusi olaraq Yerkəsik bölgəsinə aid olan örtük növləri və geyim nümunələri ön plana çıxarılmışdır. Bu bölgənin XIX əsr cəmiyyətinin bütün təbəqələrində istifadə olunan baş, çiyin və bel geyimlərinin səciyyəvi xüsusiyyətləri tədqiq və təhlil olunur. Yerkəsikdə istifadə olunmuş geyimlərin təsnifatı verilir, onların rəng müxtəlifliyi və geyilmə qaydaları göstərilir.

Açar sözlər: Örtük, Yerkəsik, milli, parça, ipək, geyim.

Tarixi aspektdən yanaşarkən Yerkəsik mədəniyyəti, Egey və Yunan sivilizasiyası ilə birgə tədqiq edilməlidir. Çünki Egey dənizindəki adalar, Yunanıstan, Makedoniya, Trakya, Qərb və Cənub-Qərb Anadoluda yaşayan icmaların meydana gətirdiyi mədəniyyətdir. Yunan sivilizasiyası, İsgəndərin fəthlərindən sonra Asiya mədəniyyətləri ilə qaynaşaraq ellinizm mədəniyyətini meydana gətirmişdir. Mədəniyyətin təməlini təşkil edən bütün Egey ərazisi, e.ə. Respublikanın elan olunduğu illərə qədər, xüsusilə Rodos adası ilə yəni Yunanıstan ticarət əlaqələri ilə birləşmişdir. Bu mədəni əlaqələr, Muğla geyim mədəniyyətində əks olunduğu kimi, Rodos-Misir-Suriya kimi ərazilərə də maneə törətmişdir (13).

Yerkəsik, Egey ərazisində köhnə bir qəsəbə idi. Daha sonraları şəhər, hətta kənd kimi mövcud olan və dövrümüzdə Muğla şəhərinə bağlı bir məhəllədir. Buna səbəbsə, Muğla və ətrafi rayonları əhatə edən Egey ərazisi üçün, Roma İmperiyası vaxtından bəri Rodosun pərəsi də deyilə. Bundan başqa, tarixən, Muğla şəhəri üçün “Rodos adasının qarşısındakı sahil” ifadəsi istifadə edilmişdir. Yəni bu bölgə, xüsusilə, dülgərlik, toxumaçılıq, ipəkçilik, dərzilik, dəriçilik, un üyütmə və iqtisadiyyat kimi sahələrdə Rodosun mədəni və ticari təsiri altında idi. Qeyd etmək lazımdır ki, XVII əsrdə belə Göyova, Muğla-Ula-Bozüyük-Menteşə-Milasın Misir dövləti ilə ticarət əlaqələrini təmin edən bir sahil idi. Bu körpüdən xüsusilə Misirə və müəyyən ərəb ölkələrinə də ixrac və idxallar edilirdi. Kökü bu illərə və daha da keçmişə bağlı olan bu ticarət və mədəniyyət əlaqəsi Şam üsulu bağlama demək olan “Şamı” örtüyü yəni bir baş örtüyünü təpədən bağlama ənənəsini də Muğla və ətrafına gətirmişlərdir. Eyni zamanda Övliya Çələbi də XVII əsrdə Yerkəsik geyimi haqqında bunları qeyd etmişdir. “Evlərdə ilk sənətkarlıq nümunəsi olan dəzgahlar qurulurdu. Bu dəzgahlarda keçə, papaq, namazgah, qırmızı şal, keçə jilet toxunmuşdur” (10, 82-83).

XIX əsr kimi ümumumiləşdirdiyimiz 1750-1867-ci illər dövrü, Yerkəsikdə “Ayanlıq” və “qazılıq” dövrü hesab edilir. Bu rəhbərlik sistemi Yerkəsiyə yeni bir sinif qazandırmışdır. Həm ictimai həyatı və həm də geyimi ilə önə çıxan bu Ayanlar və qazılar, Osmanlı İmperiyasının bütün hüquqi işlərini həll edən, şəhər və qəsəbələrin bələdiyyə işlərini icra edən kəslər idi. Yerkəsikdə zəngin ailələrindən seçilən Ayanlar tam olaraq, 1750-ci illərdə mövcud olmuşdur. Torpağın və hökmdarın idarəsində olan xalq mənasını ifadə edən “Reaya” qəzadan bələdiyyəyə, bütün bunlardan sonra isə əyanlara keçmişdir. Əyanlar qazılarla birlikdə verginin və digər maddi vəsaitlərin bölünməsinə və toplanmasında mühim rol oynamışlar. Muğla və Yerkəsikin əhalisinin formalaşmasında, sosial-mədəni həyatında özlərinə xas yeri olan qazılar, saray və saray mədəniyyətini təmsil edirdilər. Onların yaşayış tərzini xalq tərəfindən nümunə hesab edirdi. Bunlardan başlıcası Qazı Məmməd Əfəndi, Qazı Süleyman Əfəndi, Qazı saleh Əfəndi idi. Ayanlar isə zəngin təbəqəni təmsil edirdilər. Sözü keçən ağalar isə Hacı Əbbaq Ağa, Çavuş Əli Ağavə Feyzulla Ağa idi. Bu köklü nəsildən gələn ailələrdən yaranan yerkəsik əhalisinin oxşar

mədəniyyətinə malik olduğu halda, geyimi bir-birlərindən fərqlənirdi (10, 30-31).

Bununla əlaqədar Ünal Türkeş demişdir: “Yerkəsikdə, yüksək təbəqəni formalaşdıran ailələrdən hesab olunan, saraydan gələnlərin (qazı və müdərris misalında olduğu kimi) həyatlarına və həyat şərtlərinə, geyim anlayışlarına maraq duyaraq və təqlid edərək mədəniyyət formalaşdırılmışdır. Yəni, saraydan gələn qazılar, müftülər və ayanlar, həm mədəni düşüncələri, həm də həyata baxışları ilə xalqa nümunə olmuşlar və onlar tərəfindən təqlid edilmişlər. Bu şəxslər Osmanlı sarayından məmur kimi göndərilmişlər. Məsələn, ayan o ərazinin bələdiyyə rəisi hesab edilirdi. Ayanın ailəsi ərazini saray mövqeyindən idarə edən ailə hesab olunurdu” (9). Buna bir nümunə göstərmək lazım gəlir: “XIX sərdə Yerkəsik geyimində “Yarırlı əba” dediyimiz orta yaş üstü qadın paltarları modelinin qolları, “Qazı qolu” adlandırılmışdır. Çünki qadın əbasının qolları, uca doğru genişlənmişdir. Bu paltarlar qazı geyiminə bənzədilmişdir” (4). Dövrümüzə xalq tərəfindən çox istifadə edilməsə də Muğladakı qədim daş evlərin formasından, dəyirmançılıq, ipəkçilik, dərzilik, dülgərlik və toxuculuq kimi bir sıra sahənin təsiri kimi mübadilədən Muğlada yaşayan Rumlardan öyrənilmişdir. Bu minillik tarixi keçmişə əlavə kimi onsuz da Osmanlı İmperiyası da bu qədər zəngin mədəniyyətin bir arada yaşamasına imkan yaradaraq, qarşılıqlı təsirlərin təməllərini hazırlamışdır. Yəni Anadoluda yaşayan türklərdən digər etnik qruplar nəyi isə öyrənmiş, məsələn, Yerkəsik kimi bir çox sahədə də bu etnik qruplardan bəzi şeylər öyrənmişlər. Bundan əvvəlki zamanlarda İslam dini inancına görə haram sayılan peşələrdən olan dəyirmançılıq və un üyütmə kimi peşələr yerli xalq tərəfindən rəğbət görmədiyi üçün mübadilələrindən sonra evlərin təmirində və dəyirmançılıqda usta tapılmasında belə çətinliklər yaşanmışdır (1). Bir nümunə də ipəkçiliklə əldə edilən ipək toxumasının kişilər tərəfindən istifadə edilməsi məsələsidir. Yerkəsikdə olduğu kimi, Egey ərazisində yaşayan xalq tərəfindən “Helali” adlanan toxuma növü inkişaf etdirilərək kişinin ipək geyməsi ilə girə biləcəyi günahın qarşısı alınmağa çalışılmışdır. Burada Helali sözü, dində geyilməsi halal sayılan, ipək parça mənasındadır. Belə ki, “İslam dinində ipək qadınlara icazə verdiyi halda, kişilərə qadağan edilmişdir. Bunu aşağıdakı hədisdə görmək mümkündür: “Heç vaxt ipək paltar geyməyin, çünki bu dünyada ipək geyinən, o biri dünyada əsla geyinməyəcək”. Hz. Ömər ipək parçaların cəhənnəm alovuna məhkum edilmiş şəxslərin geyimi olduğunu söyləmişdir. Kişilərin dörd barmaqıq ipək geyinmələrinə icazə var” (3, 73).

Orta Asiya şamanizminə bağlı olan ərazidə yaşayan xalqın türkləşərək, islamlaşması üçün Konyada Mövlana ailəsi bu missiyamı boynuna götürmüş və bu ailə tərəfindən bu məqsədlə Yerkəsikdə dini missioner ailələrə işlər tapşırılmışdır. Bu ailələrdən ilk ikisi Sinan Əfəndi və Hacı Əfəndi ailələridir. İkinci qrup missioner (molla) ailələr isə Çələbilər, Mavilər və Sul Əfəndilər ailələridir. Bu mənada xüsusilə, Mavilər ailəsi önə çıxan bir xüsusiyyətə malikdir. Bu ailədə “Mavi” sözü, ailənin oxumuş və dini liderlik hüququna malik şəxsinə xas bir sözdür. İnanış və ənənəyə görə bir yaşıl sarıq hər nəsildəki ziyalıya geyindirilir. Bir nəsildə bu sarıq rəngi mavi olmuşdur. Ailənin Mavilər olaraq adlandırılması bu hadisədən sonra baş vermişdir” (10, 47-50).

Bütün bu tarixi səbəbləri və əsasları qeyd edərək, Yerkəsik geyiminin həm aid olduqları ailənin nüfuzu, maddi vəziyyəti, gördüyü iş istiqamətində, həm də gündəlik, ya da xüsusi gün geyimi hesab edilərək olmadığı barəsində və əldə edilə bilən məlumatlara görə tədqiq edilərək, üst geyimləri, çiyinə (bədənə) geyilənlər, hissələrə ayrılaraq araşdırıldıq.

Yerkəsik zənginlər təbəqəsi Osmanlı dövlətinin son dövrlərində və daha Türkiyə cumhuriyyəti qurulmadan öncə geyim inqilabı həyata keçirilmədən Avropadan gətirilən parçalarla tikilmiş kostyumlar geyinirdilər (foto 1, 2, 3, 6). Çünki bu zəngin sinifin əlində olan ticarət həyatı onların Balkan ərazisini, Avropanı gəzib tanımaqlarını, Egey torpaqlarına da bu geyim anlayışlarını gətirmələrini təmin etmişdir (10, 208-216). Yerkəsik geyiminin əsas hissəsini dini

missioner ailələrinin kişi geyimləri təşkil edir. Bu missioner ailələrdə ümumiyyətlə zəngin və kişiləri Respublika elan edilmədən əvvəlki illərdə boyu diz altına qədər olan paltar geyirdilər. Bu paltarların yaxası, önü sinənin altına qədər düyməli idi. Paltarın altına isə ağ rəngli uzun şalvar geyinirdilər (6). Yerkəsik ağaları isə ümumiyyətlə, pencək və altına Əlif (düz), şalvar geyərdilər. Başlarına araxçın, onun üstünə ipək Şam parçasından, “Aban” deyilən sarıq bağlayarmışlar (2). Aban ümumiyyətlə, sarıq, boxça, qundaq və yorğan üzü istehsalında istifadə edilən, ağ, üzərində zəfəran rəngində naxışlar olan ipək parça mənasını ifadə edir. Bursa abanisi deyilən bir növü də vardır (12). Bundan başqa, həm xüsusi günlərdə, həm də gündəlik həyatda qırıq pısat və dəsti deyilən geyim də geyinilirdi. Bu dəst bəylik və gəlin paltarı kimi hazırlanır, bir az köhnəliyində isə də gündəlik geyim kimi istifadə edilirdi (9).

Saray geyimlərinin fəqləndirən bu xüsusiyyətləri, saraydan Yerkəsiyə çalışmaq üçün göndərilən bəzi peşə sahibi ailələrin qadınları tərəfindən Yerkəsikdə istifadə edilərək, ətraf xalqın diqqətini çəkmiş və təqlid etmişlər. Bu gün də Yerkəsikdə bu həyat tərzinin təsiri hiss edilir. Burada küçələrdə gəzərkən hiss etdiyimiz ümumi hava, bir az da qarşımıza çıxan Yerkəsikli qadınların aristokrat rəftarlarından meydana gəlir. Bundan başqa, özündən zəngin və mədəni insanlara oxşamağa çalışmaqla bağlı Yerkəsik məsəlləri belə ortaya çıxmışdır.

Foto 1.
Ömər Ağa 1852-1942

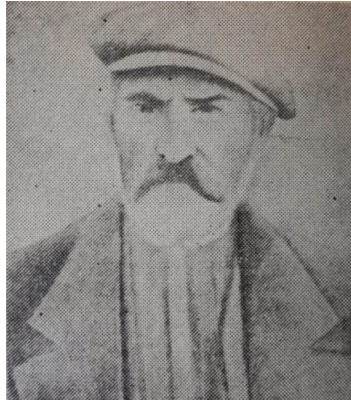

Foto 2.
Hacı Yəhya 1867-1938

Foto 3. M. Qaradağın atasının atası. (babası)

(5).

Foto 4. Yarğınli paltar və qazı qolu

Foto 5. M. Qaradağın anası.

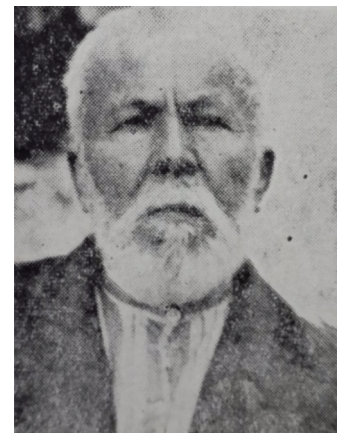

Foto 6. Hacı Molla Həsən 1866-1946

Mollalar xalqdan fərqli görünürdülər və daha çox Ərəbistan geyimlərinə bənzər geyimlər geyərdilər və istifadə etdikləri geyim, bir əba və sarıqdan ibarət idi. Yerkəsikdə, gündəlik həyat geyimləri isə ailənin iqtisadi vəziyyətinə görə dəyişən növdə olurdu. Xalq geyiminə əyinə (üstə) geyilən köynək buna bir nümunədir. Bu mövzuda Makbule Qaradağ bu şərh etmişdir. “Göynək, Yerkəsik xalqının kişiləri tərəfindən geyilirdi. Əldə toxunmuş parçadan, pambıq və əldə tikilən bu geyim, qısa köynək yaxasız olardı (foto 3, 6). Ümumiyyətlə, parçalarının kiçik məsafəli incə xətlərdən ibarət olan bir naxışlara sahib olduğu görülürdü” (4). Əşraf kişiləri yəni zəngin sinif kişiləri, topdon yerinə qısa əba və uzun paltar geyinirdi. Jilet Yerkəsik qadınları tərəfindən, yamaqlardan yaradılmış parçalardan və əldə tikilərdi, soyuq qış günlərində geyilirdi. Astarı ilə üzünün parçasının arasına sıyrıqlı yolla pambıq döşənirdi. Daha çox yaşlı və kasıb insanların əyinlərində görülürdü. Əyinə geyilən bir başqa geyim növü də qurşaqlardı. Yazdıraq adı verilən bu nəsillər, Yerkəsik qadınları tərəfindən uzun köynəyin üstünə taxılırdı. Bunların yun ya da pambıqlı olanları əldə toxunmaqla bərabər yoxsul xalq tərəfindən istifadə edilərdi. Bəzən də kəməre bənzər şəkildə bir işlərlə, torba şəklindəki geniş paltarların üzərində yaşlı qadınlar tərəfindən istifadə edilərdi (foto 5). Qalın ipdən ibarət bir ip yumağı əldə bükülürdü və uclarına görkəmli bəzək işlənərdi. Bu qurşağın ipək burma iplə edilən növlərini də varlı ailələrin qadınları axtarırdı (6). Kişilər isə qurşağı bellərinə və sinələrinə qədər dolayarmış. Bu qurşaq da yundan və ya pambıq ipdən əldə toxunardı. 3 metr qədər uzunluğu və 20 sm genişliyi olarmış. Əyinə geyilən bir nümunə olan yarıqlı geyimlər (Robalı) haqqında Xalidə Özsoy bunları qeyd etmişdir: “Bu paltarı atamın anası geyinirdi. Yaşlı qadınların geydiyi torbaya oxşar paltardı, belinə qurşaq taxılaraq istifadə edilərdi (foto 4). Kürək hissəsindəki astar isə paltarı geyən yaşlı qadını daha isti tutması üçün iki qathazırlanırdı (foto 4). Əba da Yerkəsikdəki gənc qızların və gənc xanımların geydiyi bir üst geyimdir. Gündəlik olanları basma, pambıq ya da yundandır. Toy paltarı isə məxmər ya da ipək kimi parçalardan hazırlanır. Bu parçalar Göyova limanına, həm Rodos adasından, həm də ərəb ölkələrindən gətirilərək xalqa evlərdən satış edən tacir qadınlar ya da mağazalarda satış edən manifakturaçı kişilər tərəfindən satılırdı. Maddi vəziyyətə görə paltarın parça keyfiyyəti dəyişsə də, bu gündəlik geyim paltarlarının boyları, ümumiyyətlə dizdən üç barmaq aşağıda olardı. Ayrıca bu geyimin üzərinə örtük atılırdı. Xalq tərəfindən, geyimlərin yeniləri bayram, toy kimi xüsusi günlərdə geyilən, köhnələri isə gündəlik olaraq istifadə edilirdi. Yəni iqtisadi baxımdan kasıb ailələr tərəfindən bu paltarların bəzən yamaqdan görünməyəcək formaya düşənə kimi istifadə edildiyi də olurdu (8). Qadın geyimindəki köynək haqqında Xeyriyyə Özsoy bu məlumatları qeyd etmişdir. “Alt köynəyi yerinə paltarın altına geyilən, evdə düve (toxuma dəzgahı) varsa, toxuma parçadan yoxsa Amerika parçasından tikilən bir geyimdir. Yaşlıların qolları dirsəyin bir əl genişliyi qədər üzərinə gələcək şəkildə qısa, yaxası açıq ancaq “tığ battı” deyilən sadə işləməylə bəzədilirdi. Bu sadə toxuma eyni zamanda köynəyin ətəklərində və qol ağızlarına da edilərdi. Nənəmin alt köynəyinin yaxası, ətəkləri və qol ağızları bu şəkildə sadə idi ancaq anamın köynəyinin yaxasında, ətək ucunda güpur vardı” (6). Pərdə isə Respublika elan edilməsinin əvvəlində istifadə edilərək dəst formasında, alt paltarını tamamlayan bir geyimdir. Maruken, Sadakor ipək parça və toxunma (pambıq) parçalarından əldə tikilərək hazırlanırdı. Rəngi qara olan maruken parçadan tikilən, xüsusilə Konyadan gələn və sosial-iqtisadi baxımdan gəliri yüksək dini missioner ailələrin qadınları tərəfindən geyilərdi. Maruken normal qat-qat sapdan, şarfında isə qalın sapın istifadə edildiyi dalğalı naxışlı ağır bir parça növüdür (14). Gündəlik istifadə edilən parça olan sadakor daha qalın parçadan hazırlanırdı. Keyfiyyəti marukenə görə daha aşağıdır. Modeli marukenlə eynidir, rəngi zeytun yağı yaşılıdır və sosial iqtisadi baxımdan gəlir səviyyəsi yüksək əşraf ailələrinin qadınları tərəfindən gündəlik olaraq istifadə edilərdi. Buna baxmayaraq, toxunma parçadan tikilən oxlar, sosial iqtisadi baxımdan daha kasıb kəslər tərəfindən istifadə edilən bir üst geyimi idi. Xalqın iqtisadi gəlir

səviyyəsi aşağı ailələrinin qadınları, ev dəzgahlarında toxuduqları halalı cinsi parçaları qara rəngləyərək pərdə parça kimi də istifadə edirdilər. Bu halalı parça pambıqdan idi və arasında da incə ipək xətləri olardı. Bu haqda Xeyriyyə Özsoy bu fikirləri bildirmişdir: “Anamızın dediyinə görə, özünün Zəhra bibisi bunu edərək, gündəlik geyim üçün pərdə hazırlamışdır” (6).

Üskufun bir növü olan keşişinin, Yerkəsikdə başa geyilən örtülərdəndir. Toylarda qızılı

Foto 7. İpek örtük

işləməli, saçaqılı, tünd qırmızı rəngli, silindir formasında bir geyim idi. Əşraf kişiləri yəni ağalar (zəngin adamlar), saçaqılı araxçının ətrafına “Şam ipəyindən” şal bağlayardı, ayrıca bu ağaların araxçılarının təpəsindəki qotazın dizaynı da adama özlərini göstərəcək formada orijinal olaraq hazırlanırdı. Ağa araxçını hardasa unutduqda, kimə aid olduğunu saçaqılardan başa düşərdilər (10). Yerkəsikdə araxçını baş geyimi kimi qadınlar da istifadə edirdi. Standart gəlirə sahib, yoxsul ailələrin qadınlarının taxdıqları araxçılarda qızıl yoxdur. Varlı ailələrdə isə təpəyə doğru gedən 33 osmanlı qızıl lirəsi asılır. Bu osmanlı qızılların dəyəri baxımından dövrümüzdəki respublika altınlarına bərabərdir. Varlı ailələrin qadınları baş geyimlərində xas ipək şamı istifadə edirdi. Osmanlıda baramaçılıq mövcud olduğu üçün, Yerkəsik xalqı da bir çox ipək parçanı düve dedikləri ev dəzgahlarında toxumuşlar (9). Xalq, bunları pambıq sapan olanlarını istifadə edərdi. Orta hesabla 110x110 sm ölçüsündə olan bu örtülərin incə pambıq parçadan olan növləri isə isti yay günlərində istifadə edilərdi. Şamılar örtük üzərinə taxılan üst örtükləriydi və “Şamı”, şam üsulu baş bağlama mənasını ifadə edən bir sözdür.

Ümumiyyətlə, Muğlanın Düyərek məhəlləsinin ənənəvi örtüyü olan “Xallı bürüntü”, Yerkəsikdə isə xüsusilə varlı ailələrin xanımları tərəfindən də istifadəsi seçilmiş bir örtüdür. Kasnakta və Əldə işlənən kiçik çiçək və ya naxışlarıyla, olduqca estetik və ənənəvi bir görünüşə

Foto 9. Pambıq örtük

malikdir, ölçüsü ortalama 90x110 sm qədərdir (foto 8.). Yerkəsikdə 13-14 yaşında bir gənc qız uşaqlıqdan çıxıb yetkinliyə girərkən, bunun bir göstəricisi olaraq, evdən çölə çıxarkən örtük taxmağa başlayardı və bu vəziyyətə xalq arasında ənənəvi olaraq “Sarmalanma” deyilirdi. Bu sanki, gənc qızlarda yeniyetməliyin göstəricisi idi. Bundan başqa varlı ailələrdə örtük qollarının altından önə tərəf örtülür və müasir qızların örtük ötməklərinə bənzəyirdi. Ölçüsü 110x160 sm olan Yerkəsik örtüklərinin uclarında

Yerkəsikdə başa taxılan örtüklərdən biri də araxçılardır. Araxçın kişilərin başların geydiyi uzun

Foto 8. Xallı bürüntü və yerkəsikdə istifadə olunma forması.

tünd göy zolaqlar olardı. Bundan başqa, qara zolaqlar və ipək kənarları olan örtüklər də Muğlaya ümumi istiqamətdən baxılarkən, Yerkəsiyin qabaqcıl olmasına şərait yaradan xüsusiyyətlərdən biri idi (foto 7, 9). Cəmiyyətdə varlı ailələrin qızlarının bir sərbəstliyi var idi və bəziləri heç vaxt örtük örtəmədən saçları açıq gəzərdilər. Bu, ailələrin həyat yoldaşları üçün də səciyyəvi idi. Ancaq bu ailələrin sayı olduqca az idi. Lakin kasıb xalqdan olanların qolları örtük içində qalardı və örtük çənə altından içəridən bağlanırdı (6).

Nəticə kimi qeyd etmək lazımdır ki, XVIII əsrdən XX əsrin ikinci yarısına qədər təsirini davam etdirən, həm Muğla milli geyimləri, həm də Muğlaya xas yerli bazara ətraf kəndlərdən, rayonlardan, mahallardan gələn qadın baş örtüklərinin görünüşü rəngarəng idi. Bu rəngarənglik arasında Yerkəsik örtükləri seçilirdi. Onlar ağı üzərində, pambıq parçadan, uclarında saçaqları, qara, ipək ya da tünd mavi zolaqlı olurdu.

Qloballaşan dünyada, bu xüsusi geyim mədəniyyətlərinin itib getməməsi və bunun nəticəsi kimi mədəniyyətlə millətin birləşməsi üçün mədəni dəyərləri qorumağın, gələcəyə daşımağın tarixi və milli əhəmiyyəti çox böyükdür.

ƏDƏBİYYAT

1. Aladağ E. 1964 Muğlada doğulmuşdur. Ulduz Texnik Universiteti Memarlıq fakültəsi bakalavr təhsili, Memar Sinan Universiteti Memarlıq fakültəsimagistr təhsili almışdır. Muğlanın Saburxana adlı ərazisində yaşayır. 30 mart 2016-cı ildə nəşr edilməmiş söhbətdən.
2. Aladağ E. Muğladakı Ənənəvi yerlərin qeydiyyatına salınması və yenidən tədqiqi ilə bağlı araşdırma. Magistr dissertasiyası, Memar Sinan Universiteti. Riyazi Elmlər İnstitutu bərpa proqramı. İstanbul, 1990, S. 5-8
3. DOhsson M. De M. XVII əsrdə Türkiyədə adət və ənənələr. Tərcüməçi: Zəhra Yüksəel, Tərcüməçi 1001 Təməl əsər 3, Karvan nəşrləri A.Ş. Ofset. S. 71-124
4. Qaradağ M. 1956 Muğla-Yerkəsik məhəlləsində doğulan, lisey məzunu. Yerəsik məhəlləsində yaşayır, 21 noyabr 2015 və 26 mart 2016-cı il tarixlərində həyata keçirilmiş söhbətdən.
5. Qaradağ M. (Mustafa) 1948 Muğla-Yerkəsik Məhəlləsində doğulmuş, İstanbul Dövlət Memarlıq və Mühəndislik Akademiyası İnşaat Mühəndisliyi Bölüməsi məzunu. Yerkəsik Məhəlləsində yaşayır, 21 noyabr 2015 və 26 mart 2016-cı il tarixlərində həyata keçirilmiş söhbətdən.
6. Özsoy X. (Xeyriyyə Özsoy) 1946 Yerkəsik məhəlləsində doğulmuşdur, Anadolu Universiteti ((Qiyabi) İdarəçilik Fakültəsi İdarəçilik şöbəsi məzunu. Muğla Əmirbəyazid məhəlləsində yaşayır. 04 Dekabr 2015, 05 Mart 2016 və 25 Mart 2016 tarixlərində reallaşdırılmış söhbətlər.
7. Özsoy X. Nəql olunanların işığında nəsl tarixi. Muğla şəhər sənədləri, II. Şifahi tarix arxivi. 8-10 Noyabr 2005, Yerli tarix və nümunələr, Muğla Bələdiyyəsi Mədəniyyət Nəşrləri. Muğla 2007, s. 45-56
8. Özsoy X. (Xalidə Özsoy) 1950 Yerkəsikdə doğulan, Muğla Qız İnstitutu məzunu. Muğla Əmirbəyazid məhəlləsində yaşayır, 04 Dekabr 2015, 05 Mart 2016 və 25 Mart 2016 tarixlərində reallaşdırılan söhbətlər.
9. Türkeş Ü. İstanbul Universiteti İktisad Fakültəsi Jurnalistika İnstitutu məzunu, 26 Sentyabr 1942 Bodrum-Turgut Rəisdə doğulmuşdur, Muğla Əmirbəyazid məhəlləsində yaşayır, 27 Noyabr 2014, 21 Mart 2016 tarixlərində reallaşdırılmış söhbətlər.
10. Türkeş Ü. Muğla rayonu Cəmiyyət Araşdırmaları (Yerkəsik). İstanbul, Oktay Mətbəəsi.

1971, s. 30, 31, 102, 103.

11. <https://journals.ku.edu/index.php/amerstud/article/viewFile/2471/2430> 27 Nisan 2016 Rodos Makalesi
12. <http://ne-demek.net/anlam%C4%B1/abani-ne-demek.html> 01 Mayıs 2016 saat: 22.00
13. <http://www.tarihbilimi.gen.tr/makale/ege-ve-yunan-uygarligi-2/> 17 Mart 2016
14. http://sayakfabric.com/kumas_sozlugu.html 21. Mart.2016

**Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq
Akademiyasının doktorantı
e-mail: as_ka_14@hotmail.com*

Asiya Aslan Ozshen

National clothes of XIX century of Muğla-Yerkesik

The article deals with the national dress of the XIX century, worn in the XIX century in Muğla. Specially marked headache and breeches clothes Yerkesik Turkish province. Analysis exposed the national dress of various segments of the population, characterized by unique features. Classifying the head, shoulder and waist clothes, the author notes a variety of colors of clothing, as well as the way of wearing it.

Keywords: *blanket, Yerkesik, national, fabric, silk, clothing.*

Асия Аслан Озшен

Национальная одежда XIX века Мугла-Еркесика

В статье рассматривается национальная одежда XIX века, носимая в XIX веке в Мугла. Особо отмечается головная и нательная одежда турецкой провинции Еркесик. Анализу подвергается национальная одежда различных слоев населения, отличающиеся характерными особенностями. Классифицируя головную, плечевую и поясную одежду, автор отмечает разнообразие цветовой гаммы национальной одежды, а также манеры ее ношения.

Ключевые слова: *покрывало, Еркесик, национальный, ткань, шелк, одежда.*

(AMEA-nın müxbir üzvü Ərtegin Salamzadə tərəfindən təqdim edilmişdir)

Daxilolma:

İlkin variant 20.02.2020

Son variant 19.03.2020